

Nuorisovaltuusto

Kokousaika	29.1.2024 klo 12:33 - 16:22		
Kokouspaikka	Kansalaistoiminnan keskus Matarata, kokoustila Talvikki, Matarankatu 6 A 1/ Teams		
Jäsenet	x Nissinen Meeri	puh.joht.	Kyyjärvi
	x Lemmetyinen Pessi	varapj	Jämsä
	x Pannula Roosa	sihteeri, § 4 -	Laukaa
	x (T) Ala-Kokko Anni		Viitasaari
	x Bucht lida- Maija		Muurame
	x (T) Dahlgren Veikko		Joutsa
	x (T) Hietala Milla		Jyväskylä
	x (T) Humalajoki Bertta		Kyyjärvi
	x Hämäläinen Tilda, poistui klo 16:09		Toivakka
	x (T) Ijäs Henna		Petäjävesi
	x Kaalikoski Veikko		Saarijärvi
	x (T) Kaitera Onni		Hankasalmi
	x (T) Karjalainen Juliaana		Hankasalmi
	x (T) Kinnunen Veera		Äänekoski
	x Kotilainen Hanna		Kannonkoski
	x Kuustie Maija, poistui klo 16:09		Toivakka
	x (T) Laitinen Veeti		Uurainen
	x (T) Manninen lida		Kivijärvi
	x Manninen Oona - Mikkonen Joel		Kivijärvi Saarijärvi
	- Oikari Meea		Karstula
	x (T) Paananen Assi		Pihtipudas
	x (T) Paananen Seelapella		Pihtipudas
	x (T) Pannula Maria, saapui klo 13:34		Laukaa
	- Ruotsalainen		Keuruu

Nuorisovaltuusto

Oona
x Seppälä Ruut
x (T) Syrjä Tatu
x Toivonen Saara
x (T) Toppinen
Nella
x (T) Urvas Venni
x (T) Vasalampi
Erkki
x Vihava Vanamo
x (T) Viitanen Iina
- Väisänen Iida
- Vanttinen
Valtteri

Kannonkoski
Kinnula
Jämsä
Karstula
Uurainen
Kinnula
Viitasaari
Petäjavesi
Jyväskylä
Muurame

Muut läsnäolijat

x Peränen Nina
x Saarelainen Seija
x (T) Jousmäki Heidi
- Aula Maria Kaisa
- Vepsäläinen Hilma
- Selin Jaakko
- Anttila Tahvo
x (T) Huotari Enni, saap. klo
13:30 ja pois klo 14:34-15:00
x (T) Hännivirta Carita
- Vidgren Ida
x (T) Matilainen Miia, klo
14:12-15:06
x (T) Juuti Tuomas, paikalla
klo 13:00 asti
x (T) Harju-Kivinen Raija klo
13:22-15:30
x Huotari Jani, poistui klo
15:15

esittelijä, palvelujohtaja
sihteeri, hallintopalvelupäällikkö pela
hallintosihteeri
aluehallituksen puheenjohtaja
aluehallituksen edustaja
maakuntahallituksen edustaja (Keski-Suomen
liitto)
maakuntahallituksen edustajan varahlö (Keski-
Suomen liitto)
projektiasiantuntija, Keski-Suomen liitto
Nuorten Suomi
Nuorten Suomi
perhekeskuskoordinaattori, § 9
palopäällikkö, Keski-Suomen pelastustoimi, §5
palvelupäällikkö, § 9
elämäntapaohjauksen koordinaattori

Pöytäkirjan allekirjoitus
ja varmennusMeeri Nissinen
puheenjohtajaRoosa Pannula
sihteeriSeija Saarelainen
pöytäkirjanpitäjäVeikko Dahlgren
pöytäkirjantarkast
ajaMilla Hietala
pöytäkirjantarkasta
ja

Pöytäkirjan tarkastus ja Pöytäkirja tarkastetaan viimeistään 5.2.2024, ja tarkastettu pöytäkirja nähtävillä olo muutoksenhakuohjeineen pidetään yleisesti nähtävillä Keski-Suomen

Nuorisovaltuusto

hyvinvointialueen verkkosivulla hyvaks.fi 12.2.2024.

Kokousaika 29.1.2024 klo 12:33 - 29.1.2024 16:22

Kokouspaikka Kansalaistoiminnan keskus Matara, kokoustila Talvikki, Matarankatu 6 A 1/ Teams

Käsitellyt asiat

1 § Kokouksen avaus	1
2 § Laillisuus ja päätösvaltaisuus	2
3 § Sihteerin valinta	3
4 § Pöytäkirjantarkastajien valinta	4
5 § Nuorten osallistuminen palokuntatoimintaan	5
6 § Nuorisovaltuuston jäsenten terveiset menneistä tilaisuuksista	6
7 § Nuorisovaltuuston edustajien nimeäminen edustuspaikoille	7
8 § Mitä nuorille kuuluu? Työpaja teemoista turvallisuus, mielenterveys ja liikkuminen	9
9 § Nuorten mielenterveyskampanja	10
10 § Mielenterveysuunnitelma	11
- Mielenterveysuunnitelma, liite listatekstiin	17
11 § Nuorisofoorumi 18.4.2024, tapahtuman suunnittelu ja sisällön ideointi	30
12 § Opiskeluhoitosuunnitelma	31
13 § Nuorisovaltuuston toimintasuunnitelma	32
- Keski-Suomen nuorisovaltuuston toimintasuunnitelma 2023-2024	33
14 § Vuoden 2024 kokoukset ja tilaisuudet	38
15 § Muut asiat	40
- Vetoamus etsivä”sta” nuorisotyö”n ja nuorten työ”pajatoiminnan leikkauksista	41
Muutoksenhakuohjeet	43

Nuorisovaltuusto

§ 1

Kokouksen avaus

Selostus asiasta

Puheenjohtaja Meeri Nissinen avaa kokouksen.

**Palvelujohtajan
ehdotus**

Avataan nuorisovaltuuston kokous.

Päätös

Puheenjohtaja Meeri Nissinen avasi kokouksen.

Nuorisovaltuusto

§ 2 Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Selostus asiasta

Hyvinvointialuelain 108 § mukaan muu toimielin kuin aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on läsnä. Läsnäoleviksi katsotaan myös ne toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Tästä kokouksesta on annettu tieto hallintosäännön 149 ja 150 §:n mukaisesti.

Kirjallinen kutsu ja esityslista on toimitettu nuorisovaltuuston jäsenille ja muille kokoukseen osallistuville 22.1.2024.

**Palvelujohtajan
ehdotus**

Nuorisovaltuusto toteaa, että kokous on laillisesti kokoon kutsuttu ja päätösvaltainen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Nuorisovaltuusto

§ 3 Sihteerin valinta

Julkinen

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 3

Selostus asiasta Nuorisovaltuuston edellisessä kokouksessa 11.10.2023 (§ 33) päätettiin siirtää sihteerin valinta seuraavaan kokoukseen.

Nuorisovaltuusto valitsee keskuudestaan sihteerin.

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 5

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuusto valitsee keskuudestaan sihteerin kuluvalle kaudelle.

Päätös Nuorisovaltuusto valitsi kuluvalle kaudelle sihteeriksi Roosa Pannulan.

Nuorisovaltuusto

§ 4

Pöytäkirjantarkastajien valinta

Selostus asiasta

Hallintosäännön 168 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla.

Pöytäkirja tarkastetaan sähköisesti.

**Palvelujohtajan
ehdotus**

Nuorisovaltuusto päättää valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa.

Asian kokouskäsitely:

Pöytäkirjantarkastajien valinta tehdään jäsenien aakkosjärjestystä noudattaen.

Päätös

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Veikko Dahlgren ja Milla Hietala.

Nuorisovaltuusto

§ 5

Nuorten osallistuminen palokuntatoimintaan

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/152/00.02.04/2024

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 5

Valmistelija(t) Palopäällikkö Tuomas Juuti, p. 050 311 9037

Selostus asiasta Palopäällikkö Tuomas Juuti Keski-Suomen pelastuslaitokselta esittelee nuorisovaltuustolle, millaisia mahdollisuuksia nuorilla on tulla mukaan palokuntatoimintaan.

Nuorisovaltuuston lausunto pelastustoimen palvelutasopäätöksestä on oheismateriaalina.

Toimivalta asiassa

Nuorisovaltuuston toimintasääntö § 7

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuusto käy keskustelun osallistumismahdollisuuksista palokuntatoimintaan ja merkitsee esittelyn tiedoksi.

Päätös Asian kokouskäsittely siirrettiin seuraavaan kokoukseen 21.3. teknisten ongelmien vuoksi.

Palopäällikkö Tuomas Juuti poistui kokouksesta tämän asiapykälän päätöksenteon jälkeen klo 13.00.

Nuorisovaltuusto

§ 6 Nuorisovaltuuston jäsenten terveiset menneistä tilaisuuksista

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/1432/00.02.04/2023

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 6

Selostus asiasta

- Keski-Suomen nuorisotyön Murros 5 kehittämisseminaari 12.10.2023
- Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan kokous 25.10., 15.11. ja 20.12.2023
- Keski-Suomen kulttuurigaala 11.11.2023
- Etelä-Pohjanmaan Nuorisofoorumi Ähtärissä 25.11.2023
- Keski-Suomen maakuntavaltuuston kokous 8.12.2023
- Alueellinen opiskeluhuoltoryhmä
- Alueellisen nuorisovaltuustojen puheenjohtajien tapaaminen

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 7

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuuston kuulee kuulumiset ja terveiset menneistä tilaisuuksista.

Asian kokouskäsitteily:

Jäsenet kertoivat terveisiä tilaisuuksista, joihin olivat osallistuneet.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Nuorisovaltuusto

§ 7 Nuorisovaltuuston edustajien nimeäminen edustuspaikoille

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3135/00.02.04/2023

Aiempi käsittely:

Nuorisovaltuusto 11.10.2023 § 36

Selostus asiasta Lapset, nuoret ja perheet lautakunta myönsi kokouksessaan 15.2.2023 (§6) nuorisovaltuuston edustajalle puhe- ja läsnäolo-oikeuden lautakunnan kokouksiin.

Nuorisovaltuustolla on lisäksi neljä edustuspaikkaa opiskeluhuollon alueellisessa yhteistyöryhmässä. Kaksi paikkaa perusopetuksen oppilaille ja kaksi toisen asteen opiskelijoille.

Lisäksi sosiaali- ja terveystyöryhmän asiakastyöryhmässä on 1 paikka nuorisovaltuustolle ja toinen jäsen varalle. Tämän työryhmän kausi vaihtuu 2024 vuoden alussa.

Palvelujohtajan ehdotus

Nuorisovaltuusto valitsee keskuudestaan edustajat

- 1) Lapset, nuoret ja perheet lautakuntaan varsinaisen edustajan ja varajäsenen
- 2) Opiskeluhuollon alueelliseen yhteistyöryhmään kaksi edustajaa perusopetuksesta ja kaksi toisen asteen opiskelijaa
- 3) Sosiaali- ja terveystyöryhmän asiakastyöryhmään nimetään vuodelle 2024

Asian kokouskäsittely:

Lapset, nuoret ja perheet lautakuntaan ilmoittautui neljä ehdokasta: Valtteri Vänttinen, Veikko Dahlgren, Veera Kinunen ja Maria Pannula. Valtteri Vänttinen ilmoitti kokouksessa, että vetäytyy ehdokkuudesta. Valinta tehtiin arpomalla kolmen ehdokkaan kesken varsinainen edustaja ja varaedustaja.

Päätös

Nuorisovaltuusto valitsi keskuudestaan

- 1) Lapset, nuoret ja perheet lautakuntaan varsinaiseksi edustajaksi Veikko Dahlgrenin ja varalle Maria Pannulan
 - 2) Opiskeluhuollon alueelliseen työryhmään Anni Ala-Kokon ja Iida-Maria
-

Nuorisovaltuusto

Buchtin (toisen asteen opiskelijat). Lisäksi edustajiksi valittiin Saara Toivonen ja Juliaana Karjalainen, jos he ilmoittavat halukkuutensa edustajiksi (perusopetuksen edustajat)

3) Asiakastyytyväisyyden kehittäjäryhmään valitaan edustajat seuraavassa kokouksessa.

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 7

Selostus asiasta Toimintasääntö § 9

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuusto valitsee keskuudestaan

1. Asiakastyytyväisyyden kehittäjäryhmään varsinainen ja varajäsen
2. Alueelliseen opiskeluhooltoryhmään yläkoulun edustajat (2 edustajaa).

Päätös Nuorisovaltuusto valitsi keskuudestaan

1. Asiakastyytyväisyyden kehittäjäryhmään Saara Toivosen varsinaiseksi jäseneksi ja Milla Hietalan varajäseneksi
2. Alueelliseen opiskeluhooltoryhmään yläkoulun edustajiksi Roosa Pannulan ja Vanamo Vihavan.

Tämän asiapykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen pidettiin tauko klo 13.15 - 13.30.

Nuorisovaltuusto

§ 8 Mitä nuorille kuuluu? Työpaja teemoista turvallisuus, mielenterveys ja liikkuminen

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/147/00.01.02/2024

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 8

Selostus asiasta Keski-Suomen hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä toteutetaan aluehallituksen 15.8.2023 päätöksellä kolmen painopisteen (liikunnallisen elämäntavan edistäminen, arjen turvallisuus ja mielen hyvinvoinnin edistäminen) kautta.

Nuorisovaltuustolta toivotaan nuorten näkemyksiä näihin kolmeen teemaan. Kuinka ne näkyvät nuorten arjessa ja kuinka näitä voitaisiin parantaa hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden yhteistyönä.

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 7

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuusto käy keskustelun työpajatyöskentelyllä teemoista " arjen turvallisuus, mielenterveyden vahvistaminen ja liikkumisen edistäminen."

Asian kokouskäsitely:

Kokouksen osallistujat jaettiin kolmeen pienryhmään keskustelemaan teemoista. Klo 14:10 kokoonnuttiin yhteen kuulemaan pienryhmissä nousseita ajatuksia.

Päätös Merkittiin keskustelu tiedoksi.

Tämän asiapykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen pidettiin tauko klo 14.31 - 14.36.

Nuorisovaltuusto

§ 9 Nuorten mielenterveyskampanja

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/151/00.02.04/2024

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 9

Valmistelija(t) Miia Matilainen

Selostus asiasta Miia Matilainen esittelee kokouksessa, miten sekä alueellinen nuorisovaltuusto että kuntien nuorisovaltuusto voisivat olla mukana kampanjan viestinnässä.

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 7

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuusto kuulee esittelyn ja keskustelee mahdollisuuksista olla mukana kampanjan viestinnässä.

Asian kokouskäsittely:

Nuorisovaltuusto kuuli esittelyn. Kokouksessa heille jaettiin Padletin kysely Nuorten mielen hyvinvoinnin edistämisen kampanjaan liittyen. Jäsenille annettiin 5 min aikaa antaa kommentteja kysymyksiin evästyksenä työryhmälle.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Työryhmä käy vastaukset läpi ja kokoaa yhteenvedon annetuista kommentteista. Yhteenvedo lähetetään nuorisovaltuuston jäsenille tiedoksi.

Kampanjan viestinnässä hyödynnetään nuorten suosimia kanavia, kuten esim. vaikuttajanuorten kautta Nuva ry:tä tai nuorten suosittuja somekanavia.

Perhekeskuskoordinaattori, nuorison etätyöntekijä, Miia Matilainen oli kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa sekä palvelupäällikkö Raija Harju-Kivinen teams-yhteydellä klo 14:38 - 15:05.

Miia Matilainen poistui kokouksesta tämän asiapykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 15:06.

Nuorisovaltuusto

§ 10 Mielen­terveyssuunnitelma

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3863/00.02.04/2023

Aiempi käsittely:

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta 13.12.2023 § 121

Valmistelija(t) Tuula Antinaho, p. 014 269 0400

Selostus asiasta

Selostus asiasta

Keski-Suomen hyvinvointialueen mielen­terveyssuunnitelma on osa hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmakokonaisuutta. Mielen­terveyssuunnitelmassa paneudutaan mielen hyvinvoinnin ja päihdetyön edistämiseen. Se pohjautuu Keski-Suomen hyvinvointialueen valtuustoaloitteeseen (4.10.2022 §92) mielen­terveysstrategian laatimisesta.

Mielen­terveyssuunnitelma on valmisteltu vuosille 2023-2025 mielen­terveys- ja päihdehenkilöstön yhteistyönä monialaisesti- ja -ammattillisesti. Suunnitteluun on osallistunut kliinisessä työssä olevia työntekijöitä perusterveydenhuollosta, erikoissairaanhoidosta, sosiaalipalveluista, kokemusasiantuntijoita sekä järjestöjen edustajia. Suunnitelma pohjautuu mm. Sosiaali- ja terveysministeriön laatimiin kansallisiin strategioihin (Kansallinen mielen­terveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma 2020-2030), Keski-Suomen hyvinvointialueen strategiaan), mielen­terveys- ja päihdehoitoon liittyviin näyttöön perustuviin hoito- ja palvelusuosituksiin (www.kaypahoito.fi/) sekä voimassa oleviin lakeihin ja asetuksiin.

Suunnitelma jatkaa TulSote-hankkeessa kesken jääneiden asioiden kehittämistä. Mielen­terveyssuunnitelmaan sisältyy päihde- ja riippuvuushoidon suunnitelma ja sillä on yhdyspintaa hyvinvointialueen muihin suunnitelmiin.

Mielen sairastavuus Keski-Suomessa oli laskenut v. 2020-2021 aikana ollen kuitenkin korkeampi kuin keskimäärin koko maassa. Mielen sairauksien ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 16-64-vuotiaiden määrä oli vähentynyt v. 2020-2022 aikana. Vastaavana aikana mielen­terveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrä (18-64-vuotiaat) oli lisääntynyt. Sairausryhmäkohtaisesti tarkasteltuna masennuksen

Nuorisovaltuusto

osuus potilasmääristä oli noin kolmannes, myös kustannusten osalta.

Perusterveydenhuollossa toteutuneet mielenterveyskäynnit lisääntyivät v. 2020-2021 vähentyen hieman vuoteen 2022. Erikoissairaanhoidon psykiatrian avohoitokäynnit vähentyivät Keski-Suomessa v. 2020-2022 perustasolle tehdyn palvelujen ja resurssien siirron myötä. Psykiatrian laitoshoidon hoitajaksojen määrät lasten, nuorten ja aikuisten osalta olivat pysyneet lähes samalla tasolla v. 2020-2021 aikana.

Tupakoinnin osalta lasten ja nuorten kohdalla tunnistetaan erityisesti sähkötupakan lisääntyminen. Aikuisten osalta tupakointi on vähentynyt vuosien 2020-2022 välisenä aikana, mutta vastaavana aikana nuuskaaminen on lisääntynyt.

THL:n viimeisimpien tilastojen perusteella koko väestöstä lähes kolmannes ylitti alkoholiongelmia seulovan AUDIT-testin alimman riskirajan. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna kokonaiskulutus on pääsääntöisesti vähentynyt vuodesta 2007 lähtien. Ikääntyvien päihteiden käyttö on lisääntynyt.

Suomalaisten huumeiden kokeilu ja käyttö on yleistynyt 1990-luvulta lähtien ja jatkuu edelleen. Suomessa opioidit ovat yleisimmin mainittu ongelmia aiheuttanut huume. Korvaushoidossa olevien asiakkaiden määrä on kasvussa.

Mielenterveyssuunnitelman tavoitteet

Suunnitelmassa kuvataan Keski-Suomen hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalveluita kohdentaen niitä eri ikäryhmille ennalta ehkäisevistä palveluista erikoissairaanhoidon palveluihin tarkentaen hoidon porrastusta. Hoidon porrastus käsittää ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tunnistamisen tukitoimineen sekä hoidon toteutuksen kolmella eri portaalla. Suunnitelman tavoitteena on kuluvalta valtuustokaudella kehittää ja edistää mielenterveys- ja päihdepalveluiden toimivuutta asiakkaiden ja potilaiden tarpeiden mukaisesti suunnitelmallisesti, viiveettä, sujuvasti, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti ammattitaitoisen henkilöstön toimesta vaikuttavilla menetelmillä ja hyvällä johtamisella. Tavoitteissa painottuvat erityisesti eri ikäryhmien palvelun/hoidon tarpeen arviointi, hoidon saatavuus sekä sen jatkuvuus koko maakunnan alueella.

Yhteys strategiaan

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian missiona on, että edistämme hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta vaikuttavasti ja laajalla yhteistyöllä. Mielenterveyssuunnitelma kokoa yhteen mielenterveys- ja päihdetyön laajan kokonaisuuden sekä kolmannen sektorin palveluita. Strategian yhtenä tavoitteena on terveyserojen kaventaminen, sillä erityisesti mieleterveys- ja

Nuorisovaltuusto

päihdeongelmissa on havaittavassa alueen sisällä suuria eroja. Suunnitelman mukaisesti palveluissa panostetaan ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tunnistamiseen ja puuttumiseen, palveluiden saatavuuteen sekä oikea-aikaiseen hoitoon. Suunnitelman keskeinen tavoite on myös henkilökunnan osaamisen vahvistaminen ja johtamisrakenteen uudistaminen.

Järjestämisen linjaukset

Hyvinvointialueella on käytössä vaikuttavat hoito- ja palveluketjut, joissa otetaan huomioon myös kumppaniemme tuottamat kokonaisuudet. Palvelutuotannon rakenteita tarkastellaan ja hoito- ja palveluketjun optimaalisen toteutumisen ja hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi sekä integraation ja kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden hoitoketju porrastaa hoidon kolmeen eri tasoon.

Mielenterveysuunnitelman keskeinen tavoite on yhteensovittaa palvelut alueella saumattomasti, huomioida kustannusvaikuttavuus ja toiminnan tavoitteellinen kehittäminen ja uudistaminen. Mielenterveys -ja päihdepalvelut toteutetaan koko alueella perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon sekä erikoissairaanhoidon palveluintegraatioon sekä kumppanuuteen (koulut, järjestöt, perheet) perustuvan toimintamallin mukaisesti varhaiseen tukeen panostaen.

Nuorten mielenterveyspalveluissa otetaan käyttöön yhdenmukaiset ikäraajat, jotta ikärajoista johtuvia putoamisia ja palvelun jatkuvuuteen liittyviä haasteita vähennetään. Kootaan nuorten ohjauspalveluja yhteen monialaisesti kuntien kanssa (ottaen huomioon esim. työllisyysalueiden perustaminen). Nuorten perustason mielenterveys- ja päihdepalveluiden ikärajaksi on koko hyvinvointialueelle suunniteltu ikävuodet 13-22.

Talousvaikutukset

Mielenterveysuunnitelman toteuttamiseen liittyviä talousvaikutuksia on kuvattu hyvinvointialueen taloussuunnitelmassa vuosille 2024-2026 sekä muissa ohjelmissa (mm. hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma ja neuvolasuunnitelma).

Lainsäädäntö

Päihdehuoltolaki 41/1986, asetus 653/1986

Mielenterveyslaki 1116/1990, asetus 1247/1990

Sosiaali- ja terveysministeriön päihdepalvelujen laatusuosituksen

Kuulemiset / Lausunnot

Mielenterveysuunnitelmatyössä on ollut mukana kokemusasiantuntijoita ja

Nuorisovaltuusto

mielenterveyssektorin järjestöjä. Nuorisovaltuusto käsitteli teemaa seminaarissaan 15.-15.9.2023. Vaikuttamistoimielimet kommentoivat suunnitelmaa vuoden 2024 ensimmäisissä kokouksissa.

Mielenterveyssuunnitelmaa on esitelty osana hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ohjelmakokonaisuutta lasten, nuorten ja perheiden lautakunnassa 7.6.2023, turvallisuuslautakunnassa 14.6.2023. Suunnitelma on esitelty 27.9.2023 lautakuntien seminaarissa sekä valtuustoseminaarissa 24.10.2023.

Valmistelijan yhteenveto

Mielenterveyssuunnitelmalla pystytään parantamaan mielenterveys- ja päihdepalveluissa palveluiden ja hoidon arviointia sekä palveluiden ja hoidon saatavuutta ja hoidon jatkuvuutta. Tarkoitus on lisäksi selkeyttää mielenterveys- ja päihdepalveluiden palvelujärjestelmää (hoidon porrastus) sekä tiivistää toimijoiden välistä yhteistyötä.

Strategiajohtajan ehdotus

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta
1. antaa evästyksen mielenterveyssuunnitelman luonnoksesta
2. lähettää asian vanhus- ja vanhusneuvosto sekä nuorisovaltuuston käsittelyyn

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta evästä mielenterveyssuunnitelmaan seuraavista asioista.

- Ikääntyneiden mielenterveyspalveluita sekä kotihoidon piirissä olevien mielenterveys ja päihdeasioita olisi syytä tarkastella enemmän mielenterveyssuunnitelmassa
 - Henkilöstön osaamisen lisääminen ja varmistaminen päihde- ja mielenterveysasioissa laajasti tärkeää (markkinointi myös yksityisille palveluntuottajille)
 - Lautakunta korostaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä, vaikutusten arviointia sekä - tiedotusta lasten ja nuorten mielenterveyden kohdalla. Viestinnän merkitys korostuu, koska kyseessä haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt. Viestintäsuunnitelma tulisi olla mielenterveyssuunnitelman osa. Osa viestintää on puolueettoman sisällön tuottaminen erityisesti nuorille, joka auttaa nuoria somen aiheuttamien paineiden alla (valistus)
 - Lautakunta korostaa, että resurssien, suunnitelman ja tarpeen tulee kohdata. Henkilöstöresurssien on syytä näkyä suunnitelman taustatiedoissa
 - Lautakunta pitää tärkeänä erilaisten mittareiden kehittämistä, muun muassa hoidon ja palvelun tavoitteellisuuteen ja tuloksellisuuteen
 - Lautakunta korostaa päihde- ja mielenterveysasiakkaiden somaattisten
-

Nuorisovaltuusto

sairauksien hoitamista yhdenvertaisesti

- Lautakunta toivoo läheisten hyvinvoinnin turvaamiseen kiinnitettävän huomiota suunnitelmassa
 - Lautakunta toivoo mielenterveyssuunnitelmasta myös tiivistettyä versiota sekä palveluita käyttäville toivotaan selkolukuista ohjetta käytännön toimintaan
 - Suunnitelmien läpileikkaavuus tuli esiin keskustelussa: ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma sekä ehkäisevän työn suunnitelmat tulevat osaltaan täydentämään kokonaisuutta
 - Raskaana olevien henkilöiden hoito toivotaan nostettavan esiin suunnitelmassa
 - Sosiaalihuollon rooli on kirkastettava suunnitelmassa (päihdehoito vs. päihdehuolto) myös työllisyyspalvelut otettava huomioon
 - Työterveyshuollon roolin kuvaaminen suunnitelmassa on toivottavaa
 - Kustannusten selvittäminen tulee tehdä ensivuoden aikana oman ja ostopalvelun suhteen
- Päihderiippuvuuksien lisäksi myös toiminnalliset riippuvuudet on syytä kuvata tarkemmin (peli, netti, seksi)

Lasten nuorten ja perheiden lautakunta 20.12.2023 § 112

Selostus asiasta

Strategiajohtajan ehdotus

- Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta
1. merkitsee tiedoksi Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunnan aiemman käsittelyn
 2. antaa evästyksen mielenterveyssuunnitelman luonnoksesta
 3. lähettää asian vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston käsittelyyn

Päätös

- Päätösehdotus hyväksyttiin ja lasten, nuorten ja perheiden lautakunta antoi seuraavat evästyksiset jatkovalmisteluun:
- Yleisesti ottaen suunnitelma erittäin kattava, monipuolinen ja yksityiskohtainen kuvaus tavoitetilasta.
 - Lautakunta keskusteli suunnitelman varhaisen tunnistamisen sekä kasvuympäristön tuen kokonaisuudesta - mielenterveyssuunnitelmassa näille on annettu liian vähän painoarvoa. Lautakunta keskusteli strategian toimeenpano-ohjelman suunnitelmakokonaisuudesta, suunnitelmien läpileikkaavuudesta ja niiden toisiaan täydentävästä kokonaisuudesta, joka ei tule nyt suunnitelmarakenteessa esille ja vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista. Suunnitelmat kietoutuvat yhteen ja suunnitelman tavoitteiden toteutuminen edellyttää kaikkien
-

Nuorisovaltuusto

ohjelmakokonaisuuksien rinnakkaista etenemistä. Esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa tarkemmin varhaisen tunnistamisen ja vanhemmuuden tukemista.

- Lautakunta kaipaa täsmennystä siihen mikä suunnitelman tavoite on? Mihin kysymyksiin suunnitelma vastaa? Samalla tulisi kuvata se, miten suunnitelman sisällöt priorisoidaan esimerkiksi tiivistelmä osuuteen.

Katri Savolainen liittyi kokoukseen pykälän käsittelyn aikana klo 15.08

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 10

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 7

Palvelujohtajan ehdotus

Nuorisovaltuusto kuulee mielenterveyssuunnitelman esittelyn ja evästää valmistelijoita.

Asian kokouskäsittely:

Nuorisovaltuusto kuuli esittelyn mielenterveyssuunnitelman tämän hetkisesti vaiheesta. Mielenterveyssuunnitelma on käsitelty työikäisten ja ikääntyneiden sekä lapset, perheet lautakunnissa. Helmikuussa asia etenee aluehallituksen päätöskäsittelyyn.

Tämän asiapykälän käsittelyn aikana pidettiin tauko klo 15:15 - 15:30. Tauon päätyttyä asiapykälästä tehtiin päätös.

Päätös

Merkittiin asia tiedoksi.

Nuorisovaltuusto seuraa tulevissa kokouksissaan mielenterveyssuunnitelman etenemistä aluehallituksen päätöksenteon jälkeen.

Palvelupäällikkö Raija Harju-Kivinen poistui tämän asiapykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 15.30.

Litteet

Mielenterveyssuunnitelma, liite listatekstiin

Liiteosa listatekstiin

Mielenterveys kuuluu kaikille- Keski-Suomen hyvinvointialueen mielenterveyssuunnitelma vuosille 2023–2025.

Keski-Suomen mielenterveyssuunnitelma on tehty vuosille 2023–2025 ja se pohjautuu Sosiaali- ja terveysministeriön laatimaan kansalliseen mielenterveysstrategiaan ja itsemurhien ehkäisyohjelmaan vuosille 2020–2030 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6), päihde- ja riippuvuusstrategiaan (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:17), Keski-Suomen hyvinvointiohjelmaan vuosille 2021- 2024, Keski-Suomen hyvinvointialueen strategiaan ([Strategia – kohti ihmislähtöistä Keski-Suomea | Keski-Suomen hyvinvointialue \(hyvaks.fi\)](#)) sekä mielenterveys- ja päihdehoitoon liittyviin näyttöön perustuviin hoito- ja palvelusuosituksiin ([www.kaypahoito.fi/](#)). Suunnitelma jatkaa myös TulSote-hankkeessa esiin tulleiden asioiden kehittämistä. Mielenterveyssuunnitelmaan sisältyy päihde- ja riippuvuushoidon suunnitelma.

Suunnitelmassa kuvataan Keski-Suomen hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalveluita (myöhemmin mtp) kohdentaen niitä eri ikäryhmille ennalta ehkäisevistä palveluista erikoissairaanhoidon palveluihin hoidon porrastusta tarkentaen. Suunnitelman tavoitteena on kuluvalle valtuustokaudella kehittää ja edistää mtp-palveluiden toimivuutta asiakkaiden ja potilaiden tarpeiden mukaisesti suunnitelmallisesti, viiveettä, sujuvasti, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti ammattitaitoisen henkilöstön toimesta vaikuttavilla menetelmillä ja hyvällä johtamisella. Hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen toiminnan yhtenäistäminen ja kehittäminen edellä mainituissa palveluissa on vielä kesken liittyen mm. palveluiden tuottamisen tapoihin ja toimintojen organisoimiseen koko Keski-Suomen maakunnan alueella. Tästä syystä suunnitelma sisältää konkreettiset tavoitteet sekä toimintaa kuvaavat mittarit edellä mainituille palveluille vuosille 2023–2025.

Suunnitelman keskeisinä tavoitteina ovat:

- asiakkaan ja potilaan palvelun/hoidon tarpeen arviointi; miten ja missä se toteutuu (huomioidaan hoitotakuu), jonka pohjalta tehdään kirjallinen hoitosuunnitelma,
- palvelun saatavuus (palvelun/ hoidon tarpeen arvioinnin/hoitosuunnitelman pohjalta), hoidon toteutus huomioiden lähipalvelut ja sähköiset palvelut,
- palvelun jatkuvuus (turvallinen, keskusteleva siirtymä palveluiden välillä).

Edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi huomiota kiinnitetään henkilöstön osaamisen varmistamiseen sekä johtamiseen.

Tällä suunnitelmalla on yhdyspinta hyvinvointialueen muihin suunnitelmiin (mm. alueellinen hyvinvointisuunnitelma ja ehkäisevän työn suunnitelma (ennalta ehkäisevä päihdetyö, väkivallan ehkäisy), alueellinen neuvolasuunnitelma ja alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma) sekä myös kuntien hyvinvointisuunnitelmiin. Hoitoketjuyhteistyön varmistamiseksi muiden vastualueiden kanssa on muodostettu integraatio- ja ohjausryhmiä sekä lasten ja nuorten palvelujen että aikuisten palvelujen osalta. Lisäksi on muodostettu kehittämistyöryhmiä asiakas-/potilasrajapinnan toiminnan kehittämiseksi. Sujuvat palveluketjut edellyttävät vastuualue- ja palvelualuerajat ylittäviä monialaisia tiimejä sekä asiakas-, potilas-, esimiestyön että johtamisen tasoilla, toiminta-prosessien yhdenmukaistamiseksi, näyttöön perustuvan toiminnan edistämistä ja seuraamista sekä selkeää vastuunjaon sopimista kaikilla hoidon portilla. Asukkaiden ja muiden toimijoiden osallisuus toteutuu asiakaspalautteen keräämisen ja analysoinnin kautta sekä ja toiminnan kehittämisessä kokemusasiantuntijoiden kanssa.

Mielen sairastavuus Keski-Suomessa

Sotkanetin (2023) tietojen mukaan Keski-Suomen hyvinvointialueella ikävakiomaton mielenterveysindeksi oli laskenut vuosien 2020–2021 välillä (**105,7** v. 2020–**102,8** vuonna 2021). Ikävakiomaton indeksi kuvaa alueen mielenterveysongelmista johtuvaa sairastamistaakkaa ja esim. sen aiheuttamaa palvelujen tarvetta verrattuna koko maan tasoon. Keski-Suomi oli indeksin keskiarvon yläpuolella, sillä koko maan arvo oli 101,6 vuonna 2020 ja

Liiteosa listatekstiin

100 vuonna 2021. Alueen ikärakenne vaikuttaa sairastavuuden tasoon, jolloin mielenterveysongelmien yleisyys on erilainen eri ikäryhmissä. Ikävakioidu indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Ikävakioidulla mielenterveysindeksillä tarkasteltuna luvut olivat lähes identtiset ikävakiomattomaan verrattuna; vuonna 2020 indeksi oli **105,4** ja vuonna 2021 **102,7**. Myös tässä indeksiluokassa Keski-Suomi oli keskiarvoa korkeammalla koko maahan verrattuna (v. 2020 101,4 ja v. 2021 100).

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 16–64-vuotiaiden määrä Keski-Suomessa oli vähentynyt vuosien 2020–2022 välisenä aikana vastaavan ikäiseen väestöön verrattuna. Vuosina 2020–2022 työkyvyttömyyseläkkeellä oli 3,8–3,6 % vastaavan ikäiseen väestöön verrattuna. Luku on suurempi kuin koko maassa keskimäärin (3,3). Mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrä 18–64-vuotiaiden ikäryhmässä oli Keski-Suomessa lisääntynyt vuosien 2020–2022 välisenä aikana (v. 2020 32; v. 2021 36,5; v. 2022 36,4). Luku on selkeästi suurempi kuin Suomessa keskimäärin (29,5) (Sotkanet 2023.)

Perusterveydenhuollossa toteutuneet mielenterveyskäynnit (1000 asukasta kohden) lisääntyivät vuodesta 2020 vuoteen 2021 (v. 2020 64 629; v. 2021 74836) vähentyen hieman vuoteen 2022 (73665). Näistä käynneistä 8 % oli lääkärikäyntejä ja 92 % käynneistä oli muun ammattiryhmän toteuttamia käyntejä. Koko maan lukuihin verrattuna Keski-Suomessa toteutui hieman enemmän lääkärikäyntejä (koko maa 7 %) muiden ammattiryhmien käyntien määrän ollessa 93 %. Erikoissairaanhoidon psykiatrian avohoitokäynnit (1000 18 vuotta täyttäneitä kohden) ovat Keski-Suomessa vähentyneet vuodesta 2020 vuoteen 2022 (v. 2020 76 332; v. 2021 54 637; v. 2022 54 602); vähenemän selittää palvelujen ja resurssien siirto erikoissairaanhoidosta perustasolle. Koko maan osalta on havaittavissa samanlainen suunta. (Sotkanet 2023.)

Päihteiden käyttö Keski-Suomessa

Päihteiden käytön osalta valtaosa keskisuomalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin ja suhteellisesti vain pieni osa tarvitsee erilaisia mielenterveys- ja päihdepalveluja. Heidän kohdallaan tunnistetaan erityisesti sähkötupakan lisääntyminen viime vuosina. Päivittäin tupakkatuotteita tai sähkösavukkeita käyttävien %-määrä vastaavien ryhmien kokonaismäärästä oli Sotkanetin (2023) tietojen mukaan seuraava (koko maa/Keski-Suomi): 8. ja 9-luokkalaiset (7,6/7,1), ammatillisen oppilaitoksen 1.-2-luokkalaiset (26,3/30) ja lukion 1.-2-luokkalaiset (4,7/4,4). Päivittäin nuuskaavien osuus samoissa ryhmissä oli seuraava (koko maa/Keski-Suomi): 8.-9-luokkalaiset (3,8/3,7), ammatillisen oppilaitoksen 1.-2-luokkalaiset (12,1/13) ja lukion 1.-2-luokkalaiset (2,6/2,0). Aikuisten osalta tupakointi 20-64vuotilailla on vähentynyt vuosien 2020–2022 välisenä aikana (koko maa/Keski-Suomi): v. 2020 (12,4/11,8), v. 2022 (11,3/7,8). Nuuskaaminen on sen sijaan hieman lisääntynyt (koko maa/Keski-Suomi): v. 2020 (3,6/3,0), v. 2022 (3,7/3,3). (Sotkanet 2023.)

Nuorten alkoholin käyttöä kuvaa mm. mittari ”Tosi humalassa kerran kuukaudessa”. Tämän mittarin mukaan nuoret ottivat alkoholia seuraavasti (koko maa/Keski-Suomi): 8. ja 9-luokkalaiset (8,9/7,5), ammatillisen oppilaitoksen 1.-2-luokkalaiset (24/23,5), lukion 1.-2-luokkalaiset (14,9/13,3). Aikuisten osalta THL:n viimeisimpien tilastojen perusteella koko väestöstä 28 prosenttia, miehistä 31 prosenttia ja naisista 21 prosenttia, ylitti alkoholiongelmia seulovan AUDIT-testin alimman riskirajan, jonka perusteella heille tulisi suositusten perusteella tarjota terveydenhuollossa neuvontaa alkoholinkäytön vähentämiseksi. Alkoholijuomien kokonaiskulutus vuonna 2022 oli 8,9 litraa sataprosenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneitä asukasta kohti. Kokonaiskulutus väheni vuoteen 2021 verrattuna 1,2 prosenttia. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna kokonaiskulutus on pääsääntöisesti vähentynyt vuodesta 2007 lähtien. (Sotkanet 2023.) Tulevaisuudessa asiakas- ja potilasryhmissä korostuu ikääntyvät päihteiden käyttäjät, joiden tunnistaminen on haasteellista. Tämä edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tiivistä yhteistyötä, myös läheiset huomioiden.

Suomalaisten huumeiden kokeilu ja käyttö ovat yleistyneet 1990-luvulta lähtien ja se on jatkunut edelleen vuosina 2018–2022. Yhä useammalla 15–69-vuotiaalla suomalaisella on omakohtaista kokemusta huumeista. Kannabista kokeilleiden osuus on viisinkertaistunut vuoden 1992 kuudesta prosentista 29 prosenttiin vuonna 2022. Myös muita huumeita joskus elämänsä aikana kokeilleita on vuonna 2022 aiempaa enemmän, joskin osuudet jäävät huomattavasti kannabista matalammalle tasolle. Stimulanteista amfetamiinia on kokeillut

Liiteosa listatekstiin

seitsemän prosenttia, ekstaasia/MDMA:ta kuusi prosenttia ja kokaiinia viisi prosenttia väestöstä. Asenteissa ja mielipiteissä on tapahtunut huomattavia muutoksia. Esimerkiksi julkisuudessa paljon esillä olleita käyttöhuoneita pitää hyväksyttävänä lähes kaksi kolmasosaa vastaajista. Kannabiksen kokeiluun ja käyttöön liittyvät riskikäsitteet sekä mielipiteet huumeiden käytön rangaistavuudesta ovat lientyneet ja aikaisempaa useampi suhtautuu myönteisesti kannabiksen laillistamiseen. (THL 2023.)

Suomessa viimeisten THL kyselytutkimusten mukaan opioidit olivat yleisimmin mainittu ongelmia aiheuttanut huume. Päihdehuollossa olevista asiakkaista 44 prosentilla oli ollut edellisen kuukauden aikana opioidien ongelmakäyttöä. Yhteensä 73 prosenttia oli käyttänyt opioideja edellisen kuukauden aikana tai sai opioidikorvaushoitoon tarkoitettua lääkitystä. Opioidien jälkeen yleisimmin ongelmia aiheuttaneet huumeet olivat stimulantit (59 %), uni- ja rauhoittavat lääkkeet (49 %), sekä kannabis (46 %). Huumeasiakkaista 37 prosenttia kertoi myös alkoholin ongelmakäytöstä. Asiakkaista 82 prosenttia raportoi vähintään kahden päihteen ongelmakäytöstä. Huumeiden samanaikaisesta sekakäytöstä raportoi 53 prosenttia asiakkaista ja näistä 18 prosenttia kertoi, että ongelmallisimman päihteen nimeäminen on vaikeaa. Opioidikorvaushoidon piirissä olevien asiakkaiden osuus kasvoi edelleen ollen 52 prosenttia kaikista aineiston asiakkaista. Korvaushoidon piirissä oli 73 prosenttia kaikista aineiston opioidien käyttäjistä. Keski-Suomessa korvaushoidon piirissä on noin 200–250 asiakasta ja ennusteen mukaan määrä tulee lisääntymään. Tulevaisuudessa on tavoitteena lisätä paitsi terveysneuvontaa, mutta myös käyttövälineiden vaihtopisteitä koko maakunnan alueella.

Sosiaalipalveluiden toimintamenot

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kotiin vietävien ostopalveluiden toimintamenot vuodelle 2023 on 12,5 M€. Asiakkaita ostetuissa asumispalveluissa oli marraskuun 2023 alun tilanteen mukaan 370 asiakasta ja liikkuvassa kotiin vietävässä ostopalvelussa 80 asiakasta. Päihdekuntoutujien sosiaalihuoltolain mukaisen tuetun asumisen toimintamenot vuodelle 2023 on 1,2M€. Asiakkaita ostetussa tuetussa asumispalvelussa marraskuun 2023 alun mukaan oli 188 asiakasta ja liikkuvassa kotiin vietävässä tuessa 119 asiakasta. Hyvinvointialueen oman palvelutuotannon erityisryhmien ja kotiin vietävien palveluiden asumispalveluissa oli marraskuun 2023 alun tilanteen mukaan 93 asiakasta ja liikkuvassa kotiin vietävän tuen palvelussa 229 asiakasta.

Palveluiden järjestämistä ja tuottamista ohjaavat lait

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden toimintaa ohjaavat useat eri lait, asetukset ja hoitosuosituksukset:

- Päihdehuoltolaki 41/1986, asetus 653/1986
- Mielenterveyslaki 1116/1990, asetus 1247/1990
- Laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994
- Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista 629/2010
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994
- Laki yksityisestä terveydenhuollosta 152/1990, asetus 744/1990
- THL: Turvallinen lääkehoito, Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen 2021/6
- THL, Suositus terveydenhoidollisesta huumeetestauksesta 5 /2015
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta erällä lääkkeillä 642/2023.
- Työturvallisuuslaki 738/2002
- Työaikalaki 872/2019
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 784/2021
- Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta 616/2021
- Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta 621/1999

Liiteosa listatekstiin

- Tietosuojalaki 1050/2018
- Sosiaali- ja terveysministeriön päihdepalvelujen laatusuosituksen (STM oppaita 2002:3)
- [Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistus - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#).
- työehtosopimukset ([Työehtosopimukset - FINLEX®](#))
- Opioidikorvaushoidon hoitosuositus ([Opioidikorvaushoitosuositus 2023.pdf \(yhdistysvain.fi\)](#))
- Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005, asetus 646/ 2005, muutos 259/2022
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015

Hoidon portaat

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa asiakkaan hoidon tarpeen arvioinnin ja hoidon aloituksen on toteuduttava oikea-aikaisesti ja nopeasti häiriön ja sen psykososiaalisten seurausten vaikeutumisen riskin vuoksi. Tämän toteutumiseksi perusterveydenhuollon (terveyskeskukset, työterveyshuolto ja opiskeluterveydenhuolto) ja erikoissairaanhoidon tulee tehdä tiivistä yhteistyötä. (THL 2023.)

Suunnitelman valmistelussa nousi esille tarve selkeyttää asiakkaan palvelun tarpeen arviointiin pohjautuvaa palveluihin ohjaamista. Tämä tarve liittyy vahvasti suunnitelmalle asetettuun tavoitteeseen asiakkaan palvelun/hoidon tarpeen arvioinnista. Samassa yhteydessä pohdittiin matalan kynnyksen palveluita, jotka tulisi olla saatavilla kaikille maakunnan asukkaille tarkoittaen erityisesti sähköisiä palveluita. Tämä liittyy toiseen suunnitelmalle asetettuun tavoitteeseen palveluiden saatavuudesta maakunnan alueella lähipalveluna. Kolmas tavoite eli palveluiden jatkuvuus edellyttää toimijoiden lisääntynyttä yhteistyötä asiakkaan asioissa sekä myös yhteisesti laadittuja hoito- ja palveluketjuja. (Kuvio 1.) Hoidon porrastuksella pyritään selkeyttämään hoitoon ohjautumista, mutta myös hoitojärjestelmän keskinäistä työnjakoa.

Kuvio 1. Hoidon porrastus ennalta ehkäisevistä palveluista erikoissairaanhoidon palveluihin sosiaalipalvelut huomioiden

Liiteosa listatekstiin

Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tunnistaminen tukitoimineen ovat osa neuvolan, varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten sekä työterveyshuollon antamaa tukea, josta tarvittaessa ohjataan mtp-palveluiden piiriin. Yhteistyö on hoidon eri portaiden välillä on tiivistä. Oleellista on tuki läheisverkostolta, elinympäristöltä sekä järjestö- ja yhdistystoimijoilta. Tämä porras pitää sisällään omahoito-ohjelmat, sähköiset palvelut sekä terapia- ja interventionavigaattorin.

Hoidon portaalla 1 tutkitaan, tuetaan ja hoidetaan lieviä mielenterveyshäiriöitä sote-keskuksissa, neuvoloissa, opiskelu- ja työterveyshuollossa. Tälle portaalle sijoittuu OmaKS, matalan kynnyksen walk in- vastaanotot terveysasemilla sekä kokemusasiantuntijoiden pitämät vastaanotot. Lisäksi tällä portaalla toimii avosairaanhoidon mielenterveys- ja päihdepalveluiden Ensilinja, joka antaa konsultaatioapua ammattilaisille, kuten suun terveydenhuollolle, vammaispalveluille, kotihoidolle ja toimii palvelua ohjaavana koordinaattorina yhteistyökumppaneille. Ensimmäisellä hoidon portaalla ovat käytössä mm. terapia- ja interventionavigaattori ja sähköiset palvelut. Mukana palveluiden tarpeen arvioinnissa voivat asiakkaan tarpeen mukaisesti olla aikuisten sosiaalipalvelut sekä kotiin vietävistä ja asumispalveluista erityisryhmien palvelut.

Portaalle 2 sijoittuvat maakunnan mtp-tiimit. Nämä ”kivijalkapalvelut” tarjoavat vastaanottopalvelua lievissä ja keskivaikeissa, aikuisten osalta osin vaikeissakin mielenterveys- ja päihdehäiriöissä. Vastaanoitoille ohjaututaan pääsääntöisesti Ensilinjan kautta. Lasten ja nuorten mtp-tiimeihin ohjaututaan muiden lapsiperhepalveluiden ohjaamana tai nuoren tai huoltajan itse yhteyttä ottamalla. Käytössä olevina hoitomenetelminä ovat tavoitteelliset hoitointerventiot, lyhyt terapiat sekä erilaiset hoidolliset ryhmät.

Portaalle 3 sijoittuvat erikoissairaanhoidon tarjoamat avo- ja sairaalahoidon palvelut. Sinne ohjaututaan pääasiassa maakunnan mtp-tiimien (portaan 2) kautta silloin, kun kyseessä on vaikea, vakava tai monimuotoinen mielenterveys- ja/tai päihdeongelma. Ensimmäiseltä hoidon portaalta erikoissairaanhoidon ohjaututaan lääkärin läheteellä vain kiireellisen hoidon tarpeessa.

Mielenterveyssuunnitelman tavoitteet ja siihen liittyvät konkreettiset mittarit

Hyvinvointialueella on jo v. 2023 tehty toiminnallisia muutoksia, jotka vastaavat Keski-Suomen hyvinvointiohjelmassa esiin nostettuihin haasteisiin. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on lisätty alueellista toimintaa mm. perustamalla lasten ja nuorten mtp-tiimejä. Työikäisten osalta on parannettu palveluiden saatavuutta perustamalla hoidon tarpeen arviointi-yksikköjä (Ensilinja) aikuisten mtp-palveluiden tiimeihin maakunnan alueella. Lisäksi sähköisten palveluiden lisääminen (Keski-Suomen digitaalinen sote-keskus, Terapianavigaattori) ovat lisänneet palveluvalikoimaa. Toimintojen kehittämiseen ovat keskeisesti vaikuttaneet hankkeet, kuten TulSote ja Kestävä Kasvu; Kestävän Kasvun turvin kehittämistä jatketaan vuosien 2024–2025 aikana. Tavoitteena on kehittää toimintaa niin, että mtp-toimijoiden välinen yhteistyö tiivistyy myös muiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden, kuntien ja kolmannen sektorin kanssa asiakkaat/potilaat ja läheiset huomioiden.

Taulukossa 1 on kuvattu keskeisiä kehittämisen kohteita mtp-palveluissa. Taulukossa on mainittu myös hoidon porras sekä toiminnan arvioimiseksi käytettävät keskeiset mittarit.

Liiteosa listatekstiin

Taulukko 1. Keskeiset kehittämisen kohteet hoidon eri portailla suunnitelmalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti

Palvelualue/ palvelu- yksikkö	Palvelutarve	Kehitettävä/haltuun otettava toiminto	Hoidon porras	Mittari
Psykiatrian palvelualue (esh)	-potilaan oireet ovat vaikeita tai tila ei korjaudu odotetusti -potilaalla on useita samanaikaisia arviointia ja hoitoa vaativia mielen- terveyden häiriöitä -potilaan työ- tai toimintakyky on vakavasti heikentynyt -potilas on itsemurhavaarassa.	-tavoitteelliset hoito- ja psykoterapeuttiset interventiot (hoitotakuun mukaisesti) -kuntoutuspsykoterapia tai vaativa lääkinällinen psykoterapia (KELA) -lasten ja nuorten psyykkisen oireilun lisääntyminen	3	-hoidon porrastuksen sujuvuuden ja vaikuttavuuden mittaamiseksi rakennetaan yhdessä sovittu hoitoketjuseurannan työkalu (esim.Pirkko, readmissiot, oiremittarit), jolla pystytään seuraamaan potilas- ja käyntimäärien keskinäistä suhdetta sekä suhdetta toteutuneeseen työpanokseen, hoitotakuun toteutumista ja hoitopäivien määrän muutosta pitkän ajan kuukausiseurantana eri hoidon portailla. -tavoitteena on seurata kuukausittain edellä olevia mittareita ja päästä kaikkien mittareiden osalta pitkän ajan kuukausiseurantaan, jolloin mittarit kuvaavat myös trendejä ja helpottavat näin palvelu- ja resurssitarpeen skenaarioiden laatimista. Hoidon yhdenvertaisen saatavuuden osalta seurataan myös kuntakohtaisia käynti- ja potilastilastoja. -syvää erityisosaamista mitataan olemassa olevalla koulutuksella ja osaamisella, täydennyskoulutusten määrällä ja erityisosaamiseen tähtävien pitkien koulutusten määrällä. Esihenkilöt seuraavat koulutuksiin osallistumista ja olemassa olevaa kouluttautumisen tasoa koulutustyökalu-Juuren avulla. -vaikuttavaksi todettujen ja laadukkaiden palvelujen mittaamiseksi seurataan readmissioiden määrän pitkänajan kuukausiseurantaa osastohoidossa, THL:n toimenpideluokituksen avulla saatavaa palveluprofiilia ja sen sisältöjä, hoitajakson aikaisen itsetuhoisuuden ja itsemurhien määrää sekä asiakaspalautteita. Asiakaspalautteet käydään säännöllisesti läpi koko henkilökunnan kanssa. Tavoitteena on koko hyvinvointialueen yhteinen asiakaspalautenäkymä
Avosairaanhoido/mt-palvelut (pth)	-asiakkaiden/potilaiden mielenterveyden tukeminen, -perheenjäsenten, läheisten mielenterveyden tukeminen sekä ehkäisevän ja varhaisen hoidon kohdennetut menetelmät -nopea palvelun/hoidon tarpeen arviointi -hoidon saatavuus tarpeen arvion pohjalta	-hoidonporrastus lisää palveluiden selkeyttä ja selkeämpää palveluihin ohjautumista -terapianavigaattorin käyttö lisääntyy -maakunnallisen ensilinjan kehittäminen -hoidon porrastuksen selkiyttäminen (esh, nuorisovastaanotto)	1 & 2	-hoitoon pääsyä seurataan MICC-puhelinjärjestelmän tuottaman tiedon avulla. Järjestelmästä saadaan maakunnallisesti Ensilinjan toimintaan liittyen tietoa puhelinmääristä, vastatuista/epäonnistuneista puheluisista sekä jonotusajasta palveluun. -LifeCaren hta-laatan avulla on tarkoitus saada jatkossa tietoa hoitoon pääsystä. -terapianavigaattorin käyttö maakunnassa -kuinka moni asiakaskontakteista hoituu ensilinjan toimesta (ei siirtoa ajanvarauksellisiin vastaanottoihin) -hoitotakuuseen liittyen hoitoon pääsyä seurataan ajanvarauksellisilla vastaanotoilla T3-ajan avulla. -Pirkko-toiminnanohjaus-järjestelmä, josta tullaan saamaan tietoa asiakasmääristä työntekijäkohtaisesti, hoitojen odotusajoista ja pituuksista. -asiakastyytyväisyyskyselyt

Liiteosa listatekstiin

	<p>-hoidon jatkuvuuden varmistaminen eri toimijoiden kesken</p> <p>Psykiatrinen palveluasuminen -asiakkaan palveluiden tarpeen nopeampi arviointi ja suunnittelu; työparit) on muodostettu alueellisesti, palvelut toteutetaan lähipalveluna perusterveydenhuollossa lähellä asiakasta ja hänen läheisiään, -asiakkaan voimien huonontuessa psykiatrista palveluasumista voidaan käyttää jo ennalta voimien kohentamiseen ja toimintakyvyn parantamiseen → tällä toimintamallilla voidaan välttää sairaalahoitajaksoja Novassa, -asiakkaiden palvelu-asumisen ja hoidon tarvetta (8/12/24 tuntia) voidaan arvioida paremmin maakunnallisesti → tällä haetaan myös kustannusvaikuttavuutta -asiakkaiden hoito- ja kuntoutussuunnitelmien toteutumista ja hoidon vaikuttavuutta voidaan seurata, edistää ja arvioida paremmin alueellisten työparien toimesta</p>	<p>-maakunnalliset hoitomenetelmät (esim. hoidolliset ryhmät) -kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen</p> <p>-psykiatrisen palveluasumisen toimintamallin kehittäminen (sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyönä) -palveluasumisen kriteereiden tarkistaminen (ostopalvelut); pyrkimys hva:n omien palveluiden käyttöön (yhteistyö kotiin vietävien erityisryhmien palveluiden kanssa)</p>	2	<p>-kanteluiden ja muistutusten määrät. -kokemusasiantuntijoiden vastaanottojen määrä/tiimi -käyntimäärät</p> <p>-ostopalveluiden määrän väheneminen, hva:n omien palveluiden lisääminen -palveluasumisessa olevien asiakkaiden määrä ja siinä tapahtuvat muutokset -palveluasumisyksiköissä käynnit ja hoito- ja kuntoutussuunnitelmien tarkastus</p>
Avosairaanhoidon/päihdepalvelut (pth)	<p>-hoidon tarpeen arviointia, -vastaanotto- ja hoitotoimintojen hoitosuhdetyöskentelyä, -ohjaus- ja yhdyspintatyöskentelyä</p>	<p>-maakunnallisen päihdehoidon osaamiskeskuksen perustaminen (Sovatekiltä siirtyvät</p>	1 & 2	<p>-asiakastyytyväisyyskyselyt -muistutukset ja valitukset -T3-ajat -käyntimäärät -korvaushoitosten määrä alueellisesti</p>

Liiteosa listatekstiin

	<p>yhteistyötahojen kuten aikuissosiaalityön ja työllisyyspalvelujen kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> -erilaiset hoidolliset seurannat ja esitietojen keräys lausuntojen laatimista varten. -poliisin tai muun viranomaisen vaatimat ajoterveyslausuntoa ennen tehtävät seurannat, jotka sisältävät keskustelukäyntejä ja testauksia. -terveysneuvontaa -ennalta ehkäisevää työtä ja päihdekuntoutuksen tarpeen kartoitusta ja ohjausta. -haittoja vähentävä työ, kuten tartuntatautien kartoitus ja testaus sekä hoito ja käyttövälineiden vaihtaminen. 	<p>päihdehoidon palvelut + maakunnan nykyiset päihdepalvelut)</p> <ul style="list-style-type: none"> - alueellisen päihdehoidon toimintamallin kehittäminen (sos.- ja terv.huollon työparityö); huomioiden mm. päihdelaitoskuntoutuksen kriiteerit (joka ostopalvelua) -korvaushoidon maakunnalliset hoito-ohjeet ja linjaukset -yhteistyön kehittäminen (esim Rise) -terveysneuvonnan laajentaminen maakuntaan 		<ul style="list-style-type: none"> -terveysneuvonnan asiakasmäärät -terveysneuvonnan toimintaluvut (näytteenotot, rokotukset, välineiden vaihto) -päihdelaitoskuntoutuksessa olevien asiakkaiden määrät
Avosairaanhoido/ Keski-Suomen digitaalinen sote-keskus (pth)	Hyvinvointialueella tarjolla olevat sähköiset palvelut eivät korvaa lähivastaanottoa, vaan monipuolistavat asukkaille tarjolla olevaa palveluvalikkoa.	<ul style="list-style-type: none"> -sähköisten palveluiden lisääminen -etävastaanottojen lisääminen -walk in-vastaanottojen lisääminen -juttupenkkitoiminnan jatkuminen -kokemusasiantuntijatoiminnan jatkuminen 	1 & 2	<ul style="list-style-type: none"> -kerätään laadullista tietoa asiakaskokemus-kyselyillä ja henkilökunnalta -hoidon tarpeen arvioiminen lakisääteisessä ajassa -käyntimäärät, -chat-keskustelujen määrät
Sosiaalipalvelut (pth)	Tavoitteena on tukea arjessa apua tarvitsevien asiakkaiden kykyä elää itsenäisesti ensisijaisesti kotona oikea-aikaisilla, toimintakykyä ja hyvinvointia tukevilla sekä riittäväillä palveluilla.	Tavoitteena on oikea-aikaiset ja palvelutarvetta vastaavat palvelut tavoitteena kuntoutuminen kohti kevyempää palvelua tai itsenäistä asumista.	kaikki tasot	

Liiteosa listatekstiin

	<p>Aikuisten sosiaalipalveluiden rooli mielenterveyteen liittyvissä asiakasprosesseissa on asian tunnistaminen sekä toimiminen yhteistyöpinoilla mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä perusterveydenhuollon kanssa. Aikuisten sosiaalipalvelut hallinnoivat mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden kokonaisuutta, jossa toimitaan vahvassa työparimallissa mielen-terveys- ja päihdepalveluiden asumis-palvelukoordinaattorien kanssa. Aikuisten sosiaalipalveluiden tuottama tuki on sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua.</p> <p>Keskeisiä periaatteita kaikessa toiminnassa ovat ennalta-ehkäisevä toiminta, kuntouttava työote sekä yhteistyö ja näiden varmistaminen panostamalla yksilölliseen asiakas- ja palveluohjaukseen. Palvelut tukevat hyvinvointialueella asuvien hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, turvallisuutta, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta, sekä ehkäisevät lisäpalveluntarpeen syntymistä. Palvelutarpeen arvioinnissa keskeistä on asiakkaan kokonaisvaltainen tilanteen arviointi.</p>	<p>Palveluja tuotetaan hyvinvointialueen omana toimintana sekä ostopalveluina. Ensisijaisesti asiakkaan tuki järjestetään kotiin ja tarpeen mukaisesti asumispalveluyksikössä. Lääketieteellinen hoito ja konsultaatiot, sekä lyhytaikais-jaksot tukevat asiakkaan hyvinvoinnin ylläpitämistä. Oikea-aikaisella palvelulla voidaan vähentää raskaampien palveluiden tarvetta sekä kustannusten kasvua. Myönnetyt palvelut perustuvat palvelutarpeen arviointiin. Erilaisten arviointimenetelmien soveltuvuutta palvelutarpeen arvioinnin tueksi kartoitetaan vuoden2024 aikana.</p>		
--	---	---	--	--

Liiteosa listatekstiin

kotiin vietävät ja asumispalvelut/erityisryhmät/mtp (pth)	Koti- ja asumispalvelujen erityisryhmien mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluiden palvelutarve selvitetään ja päätökset laaditaan laaja-alaisessa sotekeskuksessa aikuissosiaalityössä. Kotiin vietävien ja asumispalveluiden tarkoituksena on mielenterveys- ja päihdekuntoutujien itsenäisen elämänhallinnan tukeminen yhteisöhoidon ja verkostotyön periaattein. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa keski-suomalaisten oman elämän hallintaa ja halua kuntoutumiseen kohti päihteettömyyttä. Asiakkaalla tulee olla mielenterveyden tai päihteiden käytön vuoksi haaste, johon hän tarvitsee apua. Asiakkaan palvelutarve määritellään sosiaalityön ja terveydenhuollon työparityöskentelyllä (psykiatrisen palveluasumisen toimintamalli). Toiminta perustuu vahvaan verkostoyhteistyöhön ja sitä toteutetaan systemisesti siten, että asiakkaan ympärille muodostuu hänelle tarpeellinen verkosto.	Toiminnan kehittämisen kohteena ovat maakunnallisesti: -kotiin tukemisen tiimit, -kuntouttava työtoiminta, -päivätoiminta, -päiväkeskustoiminta - asumispalvelut	2	-RAI-arviointi, -asiakastyytyväisyyskyselyt -asiakasraatien pilotointi
lasten, nuorten ja perheiden palvelut (pth)	Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut kohdentuvat ensisijaisesti	-palveluiden integraatiohoidon eri portailla ja palveluissa sekä -ikärajan määrittely nuorten perustason	ennaltaehkäisevät palvelut,	-palveluihin pääsemistä oikea-aikaisesti seurataan kouluterveyskyselyn tulosten ja lakisäateisten palveluun/hoitoon pääsyn aikarajojen kautta -Kuraattori- ja psykologipalveluiden ennaltaehkäisevyyttä seurataan ennaltaehkäisevän yhteisöllisen työn osuutta tarkastelemalla -Psykologipalvelun ostamisen osuutta seurataan

Liiteosa listatekstiin

	ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen tunnistamiseen tukitoimiseen. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa toimitaan myös hoidon portaita 1 ja 2, samoin kuin lasten ja nuorten mtp-tiimeissä.	mielenterveys- ja päihdepalveluissa -hoito- ja palveluketjujen lisäksi selkeytetään lasten ja nuorten mielenterveyden hoidon porrastusta. Hoidon porrastuksen selkeyttämisellä parannetaan oikea-aikaista ja oikein kohdennettua tukea ja hoitoa sekä erilaisten hoito-keinojen ja tuen muotojen oikeaa kohdentumista. Hoidon porrastus on ammattilaisten työväline. Ihmislähtöisen kohtaamisen rinnalla otetaan käyttöön sähköisiä omahoitopalveluita. Osana nuorten hoitoketjua selvitetään Interventionavigaattorin käyttöönottoa hyvinvointialueella.	1 & 2	
Hva:n mtp-tiimit	Mielenterveys- ja päihdehoidon osaaminen edellyttää jatkuvaa osaamisen varmistamista ja ylläpitoa.	-Koulutussuunnitelma tehdään yhdessä erikoissairanhoidon kanssa, jossa huomioidaan hoidon porrastuksen mukainen osaamisen kehittäminen.	kaikki tasot	-koulutusten sisältö ja määrä/työntekijä/vuosi -tarvittavan osaamisen arviointi/kehityskeskustelut -pakolliset osaamiskokonaisuudet esim. LOVE-kurssit -kehittämisspäivät

Liiteosa listatekstiin

		-Koulutussuunnittelua tehdään yhteistyössä myös hyvinvointi-alueen koulutusyksikön kanssa. Hyödynnetään oman henkilökunnan osaamista koulutuksissa.		
Hva:n mtp-tiimit	Johtamisessa korostuu v. 2023–2025 aikana toimintojen ja käytänteiden yhtenäistäminen.	-arvioidaan nykyistä palveluiden johtamista ja johtamisjärjestelmää, -suurena haasteena on henkilöpula, joka koskee kaikkia mtp-palveluissa työskenteleviä ammattiryhmiä (lääkärit, psykologit, hoitohenkilöstö). -henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtiminen	kaikki tasot	- johtamiskyselyt - työtyytyväisyyskyselyt - sairauspoissaolojen määrän kehitys - työhyvinvointitapaamiset - kehityskeskustelut - henkilöstön liikkuvuus/vaihtuvuus

Vaikutusten arviointi

Vaikutus palveluihin/muutos nykytilaan:

- parempi maakunnallinen palveluiden/hoidon tarpeen arviointi (tasalaatuisuus)
- tiiviimpi yhteistyö mtp-toimijoiden kesken
- nopeampi hoidon saatavuus
- palveluiden selkiytyminen ja toimijoiden keskinäisen työnjaon selkiytyminen; päällekkäisen työn väheneminen
- sähköisten palveluiden lisääntyminen
- nykyisten resurssien parempi hyödyntäminen

Asiakasnäkökulma

- parempi hoidon saatavuus
- hoidon jatkuvuuden varmistaminen keskustelevien siirtymien ansiosta
- näyttöön perustuvat palvelu- ja hoitoketjut
- sähköiset palvelut käytettävissä asuinkunnasta riippumatta

Liiteosa listatekstiin

Henkilöstö

- maakunnallisesti palveluvalikoiman laajentuminen esim. etäryhmät
- työnkuvan selkiytyminen hoidon porrastuksen ansiosta
- keskinäisen konsultoinnin helpottuminen (tunnetaan asiantuntijat)
- osaamisperustaiset koulutukset, hyödynnetään työntekijöiden omaa osaamista
- oman osaamisen laajempi hyödyntäminen; asiantuntijuuden vahvistaminen koko maakunnan alueella

Muihin vastuualueisiin/integraatio näkökulma

- yhteistyö tiivistyy
- hoitoprosessit selkiytyvät yhteistyön ansiosta, päällekkäinen työ vähenee
- yli vastuualueiden ulottuvat toimintamallit

Nuorisovaltuusto

§ 11 Nuorisofoorumi 18.4.2024, tapahtuman suunnittelu ja sisällön ideointi

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/149/00.02.04/2024

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 11

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 8

Palvelujohtajan ehdotus

Nuorisovaltuusto keskustelee nuorten toiveaiheista nuorisofoorumissa sekä valitsee keskuudestaan tilaisuuden suunnitteluryhmän.

Asian kokouskäsittely:

Keskusteltiin aiheista ja teemoista. Keski-Suomen liitto auttaa nuorisofoorumin järjestämisessä, markkinoinnissa ja viestinnässä.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin. Pääteemoiksi valittiin tulevaisuus ja positiivisuus / positiivinen suhtautuminen tulevaisuuteen, kriittinen medialukutaito tekoälyyn liittyen sekä mielenterveys. Myös poliitikkojen lobbausta pidettiin kiinnostavana teemana.

Suunnitteluryhmään valittiin: Pessi Lemmetyinen, Saara Toivonen, Veera Kinnunen, Vanamo Vihava ja Meeri Nissinen. Suunnitteluryhmän tapaamiset pidetään etätilaisuuksina ja luodaan oma wa-ryhmä, jossa voidaan käydä ideointia ja suunnittelua läpi.

Nuorisovaltuusto

§ 12 Opiskeluhooltosuunnitelma

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3138/00.02.04/2023

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 12

Selostus asiasta Hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhooltopalvelujen järjestämiseksi.

Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma perustuu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:ssä tarkoitettuihin hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmiin ja sen tulee sisältää:

1. opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet;
2. suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi;
3. hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhooltopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet;
4. suunnitelma opiskeluhooltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta;
5. toimenpiteet alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi.

Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma on käsitelty aluehallituksessa 28.11.2024 ja hyväksytty aluevaltuustossa 5.12.2023

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 2

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuusto merkitsee opiskeluhooltosuunnitelman tiedoksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Nuorisovaltuusto seuraa opiskeluterveydenhuoltosuunnitelman etenemistä tulevaisuudessa kokouksissaan. Nuorisovaltuusto saa terveiset suunnitelman toteutumisesta työryhmään valittujen edustajiensa kautta.

Nuorisovaltuusto

§ 13 Nuorisovaltuuston toimintasuunnitelma

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/132/00.02.04/2024

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 13

Selostus asiasta Nuorisovaltuuston toimintasääntö §6 määrittää, että toimitelin laatii toimintavuodelleen toimintasuunnitelman, joka annetaan maakuntahallitukselle ja aluehallitukselle tiedoksi.

Toimivalta asiassa

Toimintasuunnitelma § 6

Palvelujohtajan ehdotus Nuorisovaltuusto laatii kaudelleen 2023-2024 toimintasuunnitelman.

Asian kokouskäsitely:

Kuultiin esittely tällä hetkellä tiedossa ja suunnitteilla olevista tapahtumista ja tilaisuuksista 2023 - 2024.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin ja kokouksessa esitetyt muutosehdotukset toimintasuunnitelmaan hyväksyttiin.

Nuorisovaltuusto piti toimintasuunnitelmaan kirjattuja tapahtumia ja tilaisuuksia monipuolisina ja lukumääräisesti sopivina.

Toimintasuunnitelma liitetään pöytäkirjaan.

Litteet Keski-Suomen nuorisovaltuuston toimintasuunnitelma 2023-2024

Keski-Suomen Nuorisovaltuuston toimintasuunnitelma 2023-2024

Lisätietoa:

www.nuortensuomi.fi/keski-suomen_nuorisovaltuusto/

Nuorisovaltuuston taustalla ja tukena

Keski-Suomen hyvinvointialue vastaa keskisuomalaisten sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimenpalveluista. Näitä ovat muun muassa opiskeluhoito, hammashoito sekä terveyskeskukset.

Lisätietoa: hyvaks.fi/

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen maakuntaliitto on maakunnan kehittämisorganisaatio, joka tukee maakunnan elinvoimaisuutta sekä edistää viihtyisiä asuinympäristöjä, liikenneyhteyksiä ja kulttuuria sekä luonnon monimuotoisuutta.

Lisätietoa: keskisuomi.fi/

**NUORTEN
SUOMI**

Nuorten Suomi ry on palvelujärjestö, joka edistää nuorten toimijuutta ja vaikuttamista. Työtä tehdään yhdessä nuorten ja eri toimijoiden kanssa.

Lisätietoa:

www.nuortensuomi.fi/

Keski-Suomen Nuorisovaltuusto

- Nuorisovaltuusto on Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Keski-Suomen maakuntaliiton yhteinen nuorten vaikuttajaryhmä, jonka toimintaa Nuorten Suomi ry tukee.
- Nuorisovaltuuston tehtävänä on vaikuttaa maakunnan alueella tehtävään päätöksentekoon sekä tuoda nuorten mielipiteitä esiin.
- Maakunnallinen nuorten vaikuttajaryhmän toiminta käynnistyi vuonna 2011 yhteistyössä Keski-Suomen liiton kanssa. Ryhmän jäsenet ovat osallistuneet useisiin kehittämishankkeisiin vuosien varrella.

www.nuortensuomi.fi/keski-suomen_nuorisovaltuusto/

Toimintasuunnitelmaa kaudelle 2023-2024

(päivitetty 29.1.2024)

Lausuntopyynnöt tai muu kuuleminen hyvinvointialueen ohjelmiin ja kehittämiseen

- Nuorisovaltuuston lausunto liittyy tuottavuusohjelman toimenpiteiden ja talouden sopeuttamistoimenpiteisiin [LISÄTIETOJA TÄÄLTÄ](#)
- Hyvinvointialueen palveluverkko, käsitellään 22.2.-21.3. [LISÄTIETOA TÄÄLTÄ](#)
- Nuorisovaltuuston edustajat osallistuivat Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman tekemiseen Alueellisen opiskeluhoitoryhmän kokousten yhteydessä.
- *Alkukaudesta suunnitteilla oli myös lausunto/ kommentointi Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan, mutta tästä ei tullut lausunto- tai muuta vaikuttamismahdollisuutta, mutta suunnitelmaa esiteltiin Nuorisovaltuustolle kokouksessa.*

Muu vaikuttaminen

- Maakunnallisen kulttuuriympäristöpalkinnon saajan valinta
- Keski-Suomen liiton Nuoret keskelle hyvää -sitoumuksen toteutustavat

Tapahtumat ja tilaisuudet kaudella 2023-2024

(tiedossa tai suunnitteilla olevat, päivitetty 29.1.2024)

Keski-Suomen Nuorisovaltuuston viralliset kokoukset

- ke 11.10. klo 14
- ma 29.1. klo 12.30-16.30
- to 21.3. klo 16-18
- to 18.4. klo 14-16?
- elokuu?

Valittuja edustajia koskevat kokoukset

- Hyvinvointialueen lautakuntien seminaari (27.9.2023)
- Alueellisen opiskeluhuoltoryhmän kokoukset
- Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan kokoukset
- Hyvinvointialueen asiakastyytyväisyyden kehittäjäryhmän kokoukset

Yhteistyö muiden nuorten vaikuttajaryhmien kanssa

- Alnu:jen puheenjohtajien etätapaamiset
- Alueellisten nuorisovaltuustojen edustajien tapaaminen 8.-9.3.

Muut tapaamiset tai kokoukset, jotka koskevat kaikkia Nuvan edustajia, eli mahdollisuus halutessaan osallistua

- Keski-Suomen maakuntavaltuusto (8.12.2032 ja kesäkuu)
- Infotilaisuus hyvinvointialueen palveluverkostosta (21.2. klo 12-15 etä)
- Tapaaminen Keski-Suomen kansanedustajien kanssa (11.3.)
- Keski-Suomen Nuorisofoorumi 18.4.
- Tulevaisuusfoorumi 16.5. (nuoria toivotaan tilaisuuden suunnittelutyöryhmään)
- *Tapaaminen Keski-Suomen liiton henkilöstön ja maakuntahallituksen kanssa (?)*
- *Tapaaminen Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallituksen ja muiden päättäjien kanssa (?)*

Nuorten kuulemisen ja osallistumisen edistäminen laajasti

- Vaikuta!-teemapäivät:
Äänekosken Pokella (5.10.2023), Keuruulla (21.3.2024)

Nuorisovaltuusto

§ 14

Vuoden 2024 kokoukset ja tilaisuudet

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/150/00.02.04/2024

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 14

Selostus asiasta

1. Alueellisten nuorisovaltuustojen tapaaminen 2.-3.2. -> Todetaan osallistujat alueellisten nuorisovaltuustojen tapaamiseen. Lisätietoa: <https://nuva.fi/nuorten-hyvinvointialueiden-tulevaisuus/>
2. Infotilaisuus hyvinvointialueen palveluverkostosta 21.2. klo 12-15 etäyhteydellä
3. Kansanedustajien ja nuorten tapaaminen 11.3. klo 9-9.30 etä- ja liveosallistuminen Jyväskylässä
4. Keski-Suomen Hyvinvointialue; Nuorisovaltuuston kokous 21.3. klo 16-18 etäyhteydellä
5. Vaikuta! -teemapäivät: Keuruu 21.3. noin klo 12 - 15 (. (Keski-Suomen Nuorisovaltuustolla mahdollisuus esitellä toimintaa ja kerätä nuorten ajatuksia)
6. Keski-Suomen Nuorisofoorumi ja Keski-Suomen Nuorisovaltuuston kokous 18.4. (koko päivän tilaisuus)
7. Tulevaisuusfoorumi 16.5. (nuoria toivotaan tilaisuuden suunnittelutyöryhmään)

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 2 ja § 8

Palvelujohtajan ehdotus

Nuorisovaltuusto hyväksyy vuoden 2024 kokousaikataulun.

Asian kokouskäsittely:

- 2) Palvelujohtaja Nina Peränen esitteli sote:n palveluverkkosuunnitelmaa ja palveluverkkoon liittyviä käsitteitä. Nuorisovaltuusto antaa myös lausunnon ja tarvittaessa järjestetään työpajatapaaminen.
 - 3) Projektiasiantuntija Enni Huotari kertoi alustavan suunnitelman 11.3. järjestettävästä tapaamisesta. Kansanedustajien kanssa käytävien yhteisten keskustelujen teemoiksi päätettiin Pisa-tutkimuksen tulokset, mielenterveys ja yksinäisyys. Liveosallistumiseen on mahdollista viiden jäsenen osallistua. Osallistujiksi ilmoittatuivat Juliaana Karjalainen, Roosa Pannula, Saara Toivonen, Maija Kuustie, Tilda Hämäläinen, Veera Kinnunen, Bertta Humalajoki
-

Nuorisovaltuusto

ja Maria Pannula. Osallistujat valittiin arpomalla.

Linkki tapahtumaan lähetetään myös kuntien nuorisovaltuustoille.

7) Tulevaisuusfoorumin suunnitteluryhmään pyydettiin osallistujia. Saara Toivonen ja Pessi Lemmetyinen lupautuivat mukaan. Ilmoittautua voi myöhemminkin Enni Huotarille, enni.huotari@keskisuomi.fi tai +358 40 675 9945.

Päätös

Nuorisovaltuusto hyväksyi vuoden 2024 kokousaikataulun ja valitsi keskuudestaan kohdassa 3 mainittuun 11.3. pidettävään tilaisuuteen osallistumaan paikan päällä Bertta Humalajoen, Saara Toivosen, Roosa Pannulan, Maija Kuustien ja Juliaana Karjalaisen.

Maija Kuustie ja Tilda Hämäläinen poistuivat kokouksesta klo 16.09 ennen päätöksentekoa.

Nuorisovaltuusto

§ 15

Muut asiat

Julkinen

Diaarinumero

Hyvaks/734/00.02.00/2023

Nuorisovaltuusto 29.1.2024 § 15

Selostus asiasta

Keski-Suomen Nuorisovaltuusto allekirjoitti Pohjois-Savon nuorisovaltuuston vetoomuksen liittyen etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan rahoitukseen.

Vetoomus on esityslistan liitteenä.

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 7

**Palvelujohtajan
ehdotus**

Nuorisovaltuusto merkitsee vetoomuksen tiedoksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

Vetoomus etsivästä nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan leikkauksista

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Vetoamus

Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan leikkaukset pitää jättää toteuttamatta

Valtiovarainministeriö on esittänyt jopa 4,6 miljoonan euron leikkausta etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan. Nuoren näkökulmasta tämä kuulostaa pöyristyttävältä päätökseltä.

Etsivä nuorisotyö on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää toimintaa, jossa pystytään auttamaan avun tarpeessa olevia nuoria eri tavoilla. "Etsivät" ovat läsnä nuorten arjessa, ja varsinkin pienillä paikkakunnilla nämä ovat tulleet jo todella tutuiksi nuorille ja sitä kautta ne ovat helposti lähestyttäviä. Ennaltaehkäisevä toiminta on maanlaajuisessa mielenterveyskriisissä aivan elinehto, ja siitä ei ole varaa leikata, ei nyt eikä tulevaisuudessa.

Aihe on koskettanut monia eri tahoja ja järjestöjä, ja kannamme samaa huolta heidän kanssaan. Muun muassa seuraavat tahot; Into ry, Ohjaamot ympäri maan, etsivän nuorisotyön toimijat, MIELE ry, Allianssi, EHYT ry, Diakonissalaitos ja lukuiset muut toimijat kantavat suurta huolta siitä, että nuorten hyvinvointi voi heikentyä entisestään tämän päätöksen takia.

Leikkaamisvaarassa ovat erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Laskelmien mukaan leikkaukset jättäisivät toteutuessaan noin 4 000 heikossa asemassa olevaa nuorta ilman tukea. Valtiontalouden tarkastusvirasto on laskenut, että yhden nuoren syrjäytyminen maksaa julkiselle taloudelle nuoren elinaikana 1,2 miljoonaa euroa. Onko tehokkaampaa panostaa nuorten hyvinvointiin vai kasvattaa velkaa sekä hyvinvoinnin tasalla että taloudellisesti?

Leikkausten seurauksina nuorisotyöntekijöiden tavoitettavuus kärsii ja huoli eriarvoisuuden kasvamisesta korostuu. Myös ongelmista puhuminen voi aiheuttaa uudelleen tietynlaista stigmaa, kun kaikilla nuorilla ei ole tukihenkilöä, jolle puhua. Nuorten ongelmat kasaantuvat entisestään, erityisesti heidän, joilla on elämässään haasteita jo valmiiksi, ja nuorten työelämän näköalattomuus voi kasvaa entisestään. Nuorten työpajatoiminnan puolesta rahoituksen heikkeneminen vaikuttaa kriittisesti heikossa asemassa olevien nuorten elämään, kuntoutukseen, koulutukseen ja työpaikkaan suuntautumiseen.

Maanlaajuisen mielenterveyskriisin kannalta leikkaukset eivät tule ainakaan pelastamaan tilannetta, ja leikkausten vaikutus nuorten mielenterveyteen pelottavat jo valmiiksi. Kun mielenterveyspalveluihin pääsy on heikentynyt, niin etsivä nuorisotyöntekijä on herkästi ainoa, joka pystyy antamaan akuuttia tukea nuorelle mielenterveyden haasteissa. Sote-palvelut ovat kuormittuneimpia kuin koskaan, erityisesti lasten ja nuorten psykiatrisessa hoidossa.

Kaikesta näistä herääkin kysymyksiä, millainen tulevaisuus meille nuorille ollaan rakentamassa? Kun nuori on heikossa asemassa eikä etsiviä ole auttamassa, nuori voi ajautua

herkemmin nuorisorikollisuuden pariin. Haluaako hallitus tukea tälläistä, vaikka nimenomaan haluatte ehkäistä nuorisorikollisuutta maanlaajuisesti?

Kuopiossa 24.10.2023

Allekirjoitukset:

Pohjois-Savon hyvinvointialueen nuorisovaltuusto

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto

Keski-Suomen nuorisovaltuusto

Kokemäen nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Hyvinvointialueesta annetun lain 141 §:n mukaan seuraavista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä aluevalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa: § 1 - § 6, § 8 - § 12, § 14 - § 15.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisuvaatimusoikeus ja -perusteet

Hyvinvointialueesta annetun lain 139.1 §:n mukaan seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen: § 7, § 13. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä hyvinvointialueen jäsen. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa järjestettyjä tehtäviä koskevasta päätöksestä oikaisuvaatimuksen saa tehdä myös yhteistoimintaan osallinen hyvinvointialue ja sen jäsen. Oikaisuvaatimuksen voi tehdä sekä laillisuus- että tarkoituksenmukaisuusperustein.

Oikaisuvaatimusviranomainen ja -aika

Oikaisuvaatimusviranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään: Keski-Suomen hyvinvointialue, Aluehallitus Kirjaamon yhteystiedot: Keski-Suomen hyvinvointialueen kirjaamo Hoitajantie 140620 Jyväskyläkirjaamo@hyvaks.fi Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on toimitettava hyvinvointialueen kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä. Hyvinvointialueen jäsenen sekä hyvinvointialueiden yhteistoimintaan osallisen hyvinvointialueen ja sen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on pantu nähtäville yleiseen tietoverkkoon hyvinvointialueen verkkosivustolle.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
 - miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
 - millä perusteella oikaisua vaaditaan.
-

Nuorisovaltuusto

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää hyvinvointialueen kirjaamosta.
